

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1936 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om förhöjning av pensionsförmånerna för viss lärarpersonal vid folk- och småskolor.

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion nr 460 hava herrar *Wallén* och *Arneberg* hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande höjd tjänste- och tilläggs pension för lärarpersonal vid folk- och småskolor, som avgått ur tjänst före den 1 januari 1919».

Till stöd för detta yrkande anföres i motionen följande:

»Det finns fortfarande en liten grupp pensionerade lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor i landet, som ha det mycket dåligt ställt i ekonomiskt avseende och leva i synnerligt knappa omständigheter. Lärarpersonal, som avgick ur tjänst före år 1919, åtnjuter icke ens tillnärmelsevis samma pensionsförmåner som de lyckligare lottade kamrater, vilka slutat sin tjänst efter denna tid, och dock ha dessa nu ålderstigna lärare och lärarinnor arbetat under de ojämförligt svåraste förhållandena.

Det torde kunna betecknas icke blott som en gärd av rättvisa utan även som en humanitär plikt att bereda dessa veteraner inom den svenska folkundervisningen en mera bekymmersfri tillvaro.»

För bedömande av den i motionen upptagna frågan meddelar utskottet här nedan vissa uppgifter å storleken av de pensionsförmåner, som tillkomma ordinarie folkskollärare, såväl manliga som kvinnliga, samt småskollärarinnor.

Före den år 1919 genomförda pensionsregleringen för folkskollärare utgjorde pensionsunderlaget för manlig folkskollärare 1,013 kronor och för kvinnlig folkskollärare 900 kronor. Genom nämnda pensionsreglering fastställdes pensionsunderlaget för manlig folkskollärare, som avgick ur tjänst efter ingången av år 1919, till 2,250 kronor. Motsvarande belopp för kvinnlig folkskollärare fastställdes till 1,875 kronor. I samband härmed höjdes beloppet för redan utgående hel pension för manlig folkskollärare till 1,800 kronor och för kvinnlig folkskollärare till 1,650 kronor.

Pensionerna till folkskollärare — såväl före som efter den 1 januari 1919 avgångna — uppbringades genom den s. k. förhöjning I enligt kungörelsen

280/1925 med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer till sådan nivå, att dyrtidstillägg kunde utan minskning av den totala förmånen utgå efter samma grunder som å nyreglerade pensionsbelopp. Genom det sätt, varpå denna förhöjning bestämts, har den kommit att bereda ifrågavarande pensionärer en avsevärd överkompensation för minskningen i dyrtidstillägg. I enlighet med nyssnämnda kungörelse förhöjdes pensionerna från och med den 1 juli 1925 till följande belopp, vilka alltjämt gälla, nämligen

för manlig folkskollärare, som avgått ur tjänst

före ingången av år 1919, till 2.028 kronor
 efter » » » , » 2.544 » ;

för kvinnlig folkskollärare, som avgått

före ingången av år 1919, till 1.908 kronor
 efter » » » » , » 2.112 » .

Pensionsunderlaget för småskollärarynna utgjorde före den 1 januari 1920 450 kronor. Från och med samma dag fastställdes pensionsunderlaget till 1,237 kronor 50 öre, varjämte redan utgående pensioner höjdes från 450 kronor till 975 kronor. Enligt ovanberörda kungörelse 280/1925 bestämdes pensionerna till följande, alltjämt gällande belopp, nämligen för småskollärarynna, som avgått ur tjänst

före ingången av år 1920, till 1.140 kronor
 efter » » » » , » 1.440 » .

Utskottet.

Såsom i motionen framhålles och närmare framgår av de ovan lämnade sifferuppgifterna, åtnjuta folkskollärare och småskollärarynna, som avgått ur tjänst före ikraftträdandet av 1919 års pensionsreglering, pensioner å lägre belopp än som tillkommer efter nämnda tidpunkt pensionerad lärarpersonal. Sådan skiljaktighet mellan äldre och nyare pensioner förefinnes jämväl inom såväl civila som militära statsförvaltningen och sammanhänger därmed, att de tid efter annan genomförda pensionsregleringarna icke givits retroaktiv tillämpning på redan avgångna befattningshavare.

De ovan intagna sifferuppgifterna utvisa emellertid jämväl, att de förmåner, som tidigare tillkommit innehavare av äldre pension såsom folkskollärare och småskollärarynna, avsevärt förbättrats genom 1919 och 1925 års pensionsregleringar. Manlig folkskollärare, vilkens pension ursprungligen utgjorde 1,013 kronor, uppbär sålunda för närvarande en pension å 2,028 kronor. Pensionen för kvinnlig folkskollärare har förhöjts från 900 kronor till 1,908 kronor och för småskollärarynna från 450 kronor till 1,140 kronor. Sedan år 1917 har dyrtidstillägg (krigtidstillägg) utgått å pensionerna.

Att såsom i motionen ifrågasatts ytterligare höja pensionerna för här avsedda lärarpersonal torde näppeligen låta sig göra utan att samtidigt äldre pensioner till andra lärargrupper och till f. d. befattningshavare i statens tjänst förhöjas. Frånsett att en sådan generell pensionsförhöjning skulle

medföra betydande kostnader, finner utskottet sig böra under erinran, att 1925 års riksdags beslut om pensionsförhöjningar uttryckligen betecknades såsom en definitiv reglering av pensioner av äldre typ, avstyrka bifall till motionen.

Åberopande det anförde får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 460 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 april 1936.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindgren, Bjurström, Ström* i Lidköping, *Ehrnberg, Berling, Nilsson* i Mölndal, *Bodin* och *Mannerskantz*;

från andra kammaren: herrar *Leffler, Lovén, Laurén**, *Paulsen, K. A. Westman, Andersson* i Falkenberg*, *Carleson** och *Severin*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Laurén*.